

Biblia és romantika

A kutatás — keresés. A kutatás: emberi alapvető életmozdulat.

Kút-ásás és tájékozódás.

Mélység és kör.

Az örvény szédülete az alapja és oltalma minden emberi rugalmasságnak és szilárdságnak.

A kutatás az élő indítás, a kezdet és az elv. Az élő egység és elsőség előre és felfelé törő relativitása.

Prófécia és böhmei teozófia; költészet, zene, tánc és a művészetek a kutatás élő dokumentumai. Élő művek, melyekben a kutatás önmagára talál, befejeződik, szerves egészszé zárul. Olyan kutatás, ahol a kutató nem marad meg útja céljánál, hanem visszakeresi az utat önnön alkotásán keresztül társaihoz. Igazi céljához itt ér, itt záródik le, itt és így válik folytathatóvá.

Baader: a lelkiismeret a szellem alapfunkciója. A lelkiismeret az önismeret, az emberismeret, az élet s az egész teremtett világ ismeretének orgánuma, forrása, apriorija. Az ember végső formáló ereje. A lelkiismeretben még nyilvánvalóan egy: személy és szó!

A lelkiismeret a személy legszemélyesebb pontja, pillanata, örökkévalósága.

A lelkiismerettől válik a személy személyyé.

Az emberi szubjektivitás legszubjektívebb pontja — és abszolút pont. Végső mérték.

A lelkiismeret szó is?

Nem. „Csak” a szó forrása és mértéke, a kinyilatkoztatás *helye!*

Hogyan?

Így: „A megszólíthatóság a másikban.” (F. Ebner)

*

A romantikus periódus: egy-két évtized a XVIII. és XIX. század fordulóján. Művek, kísérletek, töredékek: költők, művészek és gondolkodók rendkívül sűrített fellépése. Egyetemes utak kiásását kezdték meg, e hagyomány fonalát próbálták újra felvenni.

Míg a bibliai egyéniségek, karakterek vagy küldöttek téren és időn túl szolidárisak, addig a romantikus periódus alkotóit az egymásról-nem-tudás, az egymást-nem-folytatás, az egymásra-igent-nem-mondás jellemzi.

A bibliai aeon küldöttei *igent mondanak egymásra és a közösen követett útra!*

Jézus nem eltörölni, hanem *betölteni* jött a törvényt!

„Bizony, bizony mondom néktek: Aki hisz énbennem, az is cselekszi majd azokat a cselekedeteket, amelyeket én cselekszem: és nagyobbakat is cselekszik azoknál; mert én az én Atyámhoz megyek.” (Ján. ev. 14.12.)

„Hallottátok, hogy én azt mondtam nektek: Elmegyek és eljövök hozzátok. Ha szeretnétek engem, örvendeznétek, hogy azt mondtam: Elmegyek az Atyához, mert az én Atyám nagyobb nálamnál.” (Ján. ev. 14.28.)

A biblia után hitközösségek, egyházak és dogmák tájékozódásunk lehetőségei. Igent kell mondanunk. És konkrétan ez mégis lehetetlen! Négyféle keresztmetszete ennek a lehetetlenségnek:

- 1.) hitközösségek, egyházak és dogmák szakadása;
- 2.) egyesülésük is, küzdelmük is belső ellentmondásaikon bukik meg!
- 3.) a dogmák és vallomások nyelvének mai inflatorikus leértékeltsége mellett kevésre kötelez bármilyen opció! A szavak súlya abszolúte csökkent;
- 4.) ha a dogmák megformulálására gondolunk — a megformulálás ama kor döntő szavaival történt. Végső fogalmak, végső szavak játszottak közre: „egyeneműség”, „hasonlóság”, „egyenlőség”, „azonosság”, „ellentmondás”, „bizonyítás”, „hit”, „lényeg”, „személyiség”, — — —; mindezek a szavak megváltoztak a számunkra, felbonthatókká lettek. A dogmák el-nem-fogadása egykor, végső hitbeli vonatkozásain túl az értelem egész ókori kultúrájának megtagadását jelentette! Mai elfogadása viszont — az egész problémakör megoldási kísérlete nélkül —: barokk játék fellazult szellemi életünk önkényes és lehetséges hipotéziseivel, ami semmire nem kötelez.

Hitközösségek, egyházak és dogmák: így is és ma is kiszakíthatatlan és ignorálhatatlan alkotó-mozzanatai az emberiség fajokat, népeket, kontinenseket és kultúrákat formáló szellemi életének. A kérdés nyílt: az igenlés és tagadás egyként megdönthetetlen, így ez az ellentmondás korunk szilárd centrumává vált és ezért kapcsolódási pontjává fog válni megütköző világfelfogásoknak.

Vallás és etika összefüggése az a másik kör, ahol világfelfogások, végső értékelések és életformák összemérhetőkké fognak válni!

Mert ateizmus, antiteizmus és nihilizmus mint romboló erők sem létezhetnek etika nélkül! (Ezért is döntően fontos a marxi és nietzschei etika kibontása csak-korszerű béklyóikból!)

Mert a vallás az etika egészével, eredetével és forrásával azonos! A megújuló étosz az a realitás, mely minden vallást, álvallást és vallásellenességet színvallásra fog kényszeríteni!

Ami Baader szerint a szellem alapfunkciója, a lelkiismeret: az élő vallás és teremtő etika közös pontja! Persze nem a saját forrásait megtagadó moralizáló lelkiismeret, hanem az, amelyikről Ady is tud („Ádám, hol vagy?”, „Illés szekerén”, „Emlékezés egy nyár-éjszakára”, „Szeretném, ha szeretnének”). Az emberi szellem alapfunkciójáról van szó akár Kierkegaard, akár Nietzsche „intellektuális lelkiismereténél,” és ehhez közeledünk, ha líráról van szó. Minden alkotás legbensőbb indítása, az emberi lélek legősibb mozdulása (Fülep Lajos), ahol zene, líra és ima még nem váltak széjjel! A lelkiismeret így: teremtő vágy és lírai igény.

Az etika a lelkiismeretben válik személyi realitássá, anélkül, hogy önkényesen szolipszisztikussá lenne.

Innen válik megválaszolhatóvá aztán az abszolút és relatív etika kérdése. Relatív etikát élet és logika nem túrnek meg: minden relativisztikus etika öncsaláson, képmutatáson, élet- és gondolkodáslustaságon alapszik.

A relativisztikus etikák igazsága: az erkölcsök változása, gazdagsága és el-
lentmondásai, melyet egy magát jogtalanul abszolútnak deklarált etika nem
tudott tudomásul venni és igazolni. A relációnizmus a gazdagság, a változás
forrása: minden új lírai vagy lelkiismereti igény *viszonylagossá teszi, átérté-
keli erkölcsi értéktábláinkat!* Minden mélyebb és magasabb lelkiismereti
igényből származó erkölcsi rendszerezés a kisebb értékű centrumból származó
értéktáblák érvényét az időbeli sorrendtől teljesen függetlenül. (Támpontokul
lásd: Nietzsche és Zalai elemzéseit.) Ez a relativizmus nem szünteti meg az
abszolút erkölcs érvényét! — ellenkezőleg: *ez állítja mindig helyre!*

*

Pascal: a logikai hibák karakterhibák!

A tévedések holt, nem-létező, nem termékeny, nem-érvényes erkölcsből
születnek.

„Mindent megtettem mindenki másnak és főleg önmagamnak felvilágosí-
tására?”

„Mindен erőmet latba vettem ennek érdekében?”

„Mert csak addig a mértékig mentesülök mások, akár ellenségeim csele-
kedeteinek felelőssége alól, amennyiben ezt megtettem!”

És az ehhez kapcsolódó másik *lelkiismereti mérték:*

„Vezess vagy kövess!” —

*mert a semlegesség kezeit-mosó pilátusi szándéka a legszörnyűbb bűn! „Ki
nem velem gyűjt, tékozol!”*

A „vezess vagy kövess!” lelkiismereti normája nemcsak a szűkebb érte-
lemben vett társadalmi élet hétköznapijaira, hanem azt megalapozóan az al-
kotás és kutatás minden területére és ezeknek a „területeknek” és kereszt-
metszeteknek eredeti perspektívájára is érvényes.

(Például: A modern képzőművészetben a mester-tanítvány viszony és az
egyetemes hagyomány problematikussá válásán keresztül lesznek kivizsgálha-
tók azok a pozitív és negatív motívumok, melyek a modern művészet speci-
fikumát, mai stagnálását és holnapi feladatait megvilágíthatják.)

*

A felelősségi körzetünkhöz tartozó, személyi-közösségi gondolkodás egyik leg-
főbb távlatával, az ipari axiomatikával teremti meg a kapcsolatot Pascal ka-
rakter-logikája.

Mit értünk ipari axiomatika alatt?

A közösségi gondolkodásnak egy hierarchiáját és forgásperiódusát, mely-
nek viszonylagos befejező pontja az, amit *nagyiparnak* nevezünk.

Visszafelé a *második pont a próbagyártás és kísérleti termelés sok ár-
nyalata.*

Ehhez szorosan kapcsolódik, sőt részben egybe is esik vele a *harmadik
pont: gyári laboratóriumok, illetve országos ipari és mezőgazdasági intézetek
hálózata.*

Negyedik pont: maga a technikai és kísérleti természettudomány.

Ötödik pont: matematikai természettudomány.

Hatodik pont: matematika.

Hetedik pont: matematikai axiomatika, amely már közvetlenül kapcsolódik az emberiség — egyetemes módszertant is magában foglaló — szellemi hagyományaihoz.

Azt mondhatjuk, az ipari axiomatikának ez a hét fázisa: *a termelés!*

Azt mondhatjuk, hogy a modern társadalomnak azt a specifikumát emeljük ezzel ki, mely minden más társadalmi forma *urává tette.*

Azt mondhatjuk: *ez a tehetségek, östehetségek és képességek rétegződéseinek és fokainak kapcsolódási törvénye.*

Ez az a hierarchikus (centralisztikus), nemzeti, nemzetközi és nemzetfölötti demokrácia, amit a marxisták „*termelési viszonyok*”-ként értettek és tiszteltek, *de kibontva abból a mammonisztikusan determinált materialista világnézetből, amely ezeket az összefüggéseket szükségképpen és tendenciózan eltorzította és elhomályosította.*

Addig is, amíg a szakemberek figyelme lassan e hétfázisú törvény finomabb összefüggéseinek kivizsgálása felé fordul, rá kell mutatnunk arra a kétirányú átértékelésre, amit ez a *humanista látásmód* maga után von:

Először egy ismeretelméleti-tudományszociológiai átértékelés.

Az ipari axiomatika elgondolása sokféle pragmatisztikus tudományszociológiai hipotézis igazolását és részben *kritikai kiegészítését is jelenti!*

Mert az, amit modern természettudománynak neveznek és értenek — az *nem más, mint ipar!*

Az iparnak egy igen fontos *alapvető fázisa!*

Az, amit *kulcsiparnak* szoktak nevezni.

A természettudomány kulcsipar a gyáriparral szemben, mint ahogy a tiszta matematika kulcsipar a természettudománnyal szemben.

Minden munkamegosztásosan tagolt szaktudomány iparszerűsége és az ipari kapitalizmusba való teljes beágyazottsága folytán *tudomány és ipar relativitásáról beszélhetünk.* (Ipari üzem és tudomány-üzem.) Amit mindenütt látunk: az ipar tudományosodása és a tudomány *iparosodása!* (Az ismeretelmélet és mindenfajta „Wissenschaftslehre” és tudományszociológia a jövőben nemigen hanyagolhatja el ezeket a szempontokat.)

A másik átértékelés a közgazdaságtant érinti. Problematikus elhelyezkedését a tudományok enciklopédikus körében. Ez a problematikusság nemcsak a többi tudományokhoz és az élet más perspektíváihoz való viszonyában nyilvánul meg, hanem a diszciplína belső szerkezetében is. Ez és az ebből adódó anarchiája a közgazdaságtani irányoknak jellemző módon kevésbé ártott a közgazdaságtan tekintélyének, mint a filozófiai irányzatok rokonszerkezetű anarchiája a filozófián túl is minden alapvető, módszertani és axiomatikus gondolkodásnak.

Ez azonban a „gazdasági élet” és az uralkodó gazdaságcentrikus életfelfogás természetéből adódott, amelyek ellenségesen idegennek értékelték minden gazdagságot és mélyebb egyértelműségekre való törekvést. Így a közgazdaságtani alapvető teóriák anarchiája önelégült, autark saját belső stílus-törvényeinek engedelmessé és ezért minden bírálaton felülálló módon változhatatlan. Abból az alapvető szempontból született ez az anarchia, mint maga a gazdaságtudomány és mint maga a modern gazdasági élet, és így kritikájuk is csak közösen érvényesülhet.

Ez az alapvető szempont és értékelés éppen a gazdaságcentrikus világfel-

fogás, de nemcsak offenzív-prepotens formájában, hanem abban a szerényebb variációban is, amely szerint az élet és a javak gazdaságcentrikus értékelése az egyik jogosult értékelés a többi jogosult értékelés mellett. Ahogy mondani szokták: szempont kérdése! Nem! Mert egyenlőképpen jogosult szempontoknak és értékeléseknek csak olyanok ismerhetők el, amelyek *egymásnak az értékelését nem zárják ki*. (Lásd még a demokrácia és logisztika rokonszerkezetű problémáit.) Ha elismertük a gazdaságcentrikus értékelés egyenjogúságát más értékelésekkel — ezzel már abszolút fölényét ismertük el, mert rombolni könnyebb, mint építeni, mert a nem-építés már rombolást jelent, mert a gazdaságcentrikus értékelés éppen minden értékelésnek a denaturálását és korrumpálását jelenti. (Ez nem jelenti a gazdaságcentrikus értékelés teljes elvetését, csak természetének és szerepének felismerését, mint a legkomplexebb és leghatékonyabb negatív előjelű értékelést.)

A termelés és munka kategóriáinak teljes eldologiasítása ebből az értékelésből adódik, ezért lehetséges alig eldönthető vita a közgazdaságtanban arról, hogy a termelés problémái a közgazdaságtanhoz tartoznak vagy sem, innen az érték- és tőke-fogalom kísérteties megfoghatatlansága, a tetszés szerint szaporítható javak fogalma és a csökkenő földhozadék betűje és szelleme.

A közgazdaságtani eldologiasodott fogalomalkotásnak mindezen megoldhatatlan problémái természetszerűen újra feloldódnak és kivizsgálhatóvá válnak, amint vissza tudjuk kapcsolni őket humanista, emberi-szubjektív, szellemi gyökereikhez.

A közgazdaságtani teóriák ugyanis, akár a tőke vagy a munka vagy a termelés fogalmáról legyen szó, akár a csökkenő földhozadék törvényéről, minden magyarázatukban, elmefuttatásukban és törvénykísérletükben, minden változatosságuk dacára közösek abban, hogy a megfelelő valóságmozzanat szerkezetéből *kicenzúrázzák a konkrét szellemi erőfeszítés karakterisztikus vonásait!*

(Konkrétabb vonatkozásban a probléma nem választható el a marxizmus, a két világháború előtti liberalizmus, az államkapitalizmus — a mammonizmus bírálattól.)

A tehetségek nemzeti és nemzetközi szelekciója a több-termelés, a kiterjesztett reprodukció egyik alapproblémája.

Egyetemesen elfogadható és elfogadott normák parancsoló szüksége. Ezeket a normákat a szellem nyújtja.

Ezért a szellemi sopánkodás bírálata. A szellem nem sopánkodhat el-nem-ismertségén.

Az elismerést a szellem adja.

Ha mégis felmerül szellemi oldalról az elismertetés nosztalgiája, akkor a szellemben magában van a hiba.

Akkor a szellem „belpolitikai” problémái okozzák „külpolitikai” tehetetlenségét. A szellemi realitások anarchiája, a szellem el-nem-ismertsége a szellemi élet önkormányzati körein belül. (Lásd a romantikus alkotók és gondolkodók kölcsönös el-nem-ismertségét térben és időben! És itt a szűkebb értelemben vett romantikusokon túl nemcsak Hegel és Schelling szellemi tulajdonjog iránti ókori érzéketlenségére gondolunk, hanem arra, hogy még Hamann is tiltakozott Böhme hatása ellen, és hogy Baader számára miért volt lehetetlen Hamann asszimilációja?)

Ez a szellemi élet hatástalanságának és életképtelenségének *elegendő oka*. „A tiszta szellemi életen belül” uralkodó mammonizmus, dúvad-epigonizmus és parazitizmus! A rangsor, a normák és a mértékek nem-ismerése és kialakulatlansága! Amíg a szellemi realitások legbelsőbb köreiből helyre nem áll a rend, addig minden élő szellem és szükséges munka tekintélye és szükséges méltánylása a társadalomban a *legalacsonyabb fog maradni!*

A valódi, saját belső konfliktusaival megbirkózó szellem nem kér, hanem ad, nem támaszkodik, hanem reá támaszkodnak. De ahhoz, hogy a szellem saját belső konfliktusaival meg tudjon birkózni, ahhoz kialakult és folyton megújuló *normák kellnek!* Az kell, hogy a tehetség és tehetség, alkotó és alkotó összehasonlíthatóvá váljon anélkül, hogy az összehasonlítás értékszempon-tjai az egyéni színek, hajlamok és erők pótolhatatlan gazdagságát dobnák áldo-zatul a hasonlíthatóvá és mérhetővé válás egyoldalúvá csonkított követelmé-nyének.

A szellem nem tehet mást, csak adhat, de ha ad, attól megnövekedik, és a szeretet nem választható el a szellemtől: szubsztanciájából adódó életfunkciója az!

A szellem nem kér, hanem ad, és ezt sohasem unja meg! Az ajándékozó megerősödik!

Ezért az egyetlen hatékony küzdelem a szellem ereje és növekedése ellen az elzárkózás. Ez az egyedüli lehetőség a szellem életfunkcióinak megszükité-sére, fojtogatására. Ez hosszabb ideig is lehetséges. De mivel a szellem nem más, mint hatványozott élet, nem más, mint az élet forrása és megtartója — így a szellem elől való elzárkózás sem lehet más, mint az *élet folyamatos ön-gyilkossága!*

A szellem életéhez a szellem elől való elzárkózás éppen úgy hozzátartozik, mint az élethez a betegség, öregség, halál. A folyamatos öngyilkosság az élet kiszáradásához és katasztrófához visz, amivel szemben a szellem időről időre tehetetlen. De ebből a tehetetlenségből új belső szenvedése születik a szellem-nek, és ezzel az új szenvedéssel áttörte az érzéketlen, elfogadni nem tudó és nem akaró külső élet blokádját, önmagában teremtvén meg a szenvedő nem-elzárkózó befogadót. Tehát *újra szabad, növekedő, erősödő életét élheti*, mert egy pillanatra függetleníthette magát a *semleges-ellenséges* öngyilkos külső étellel szemben *annak érdekében!*

(Általában beszéltünk szellemről, mert mindaz, amit mondtunk, a szel-lem minden megnyilatkozására érvényes. És a szükséges rövidség kedvéért. De a „szellem” szó használatának nincs köze vagy bármilyen elkötelezettsége a statikus és amorf szubsztancia-fogalmak tehetetlenségéhez. Mi a szellem? Sze-mély és Szó! Ha szellemről beszéltünk, akkor mindig ezekről a szellemi rea-litásokról és a belőlük táplálkozó konkrét realitásokról szoltunk.)

A szellemnek ez a saját forrásaihoz és ezen keresztül önmagához való megté-rése *folyamatban van*. Itt. Egy szélesen értelmezett Közép-Európa magyar cent-rumában. Magyarország vált alkalmas edénnyé és hadszíntérré Kelet és Nyugat megújuló szellemi hagyományainak megütközésére. Itt talált produktív vissz-hangra minden kísérlet, melyben az élet kutató-pionírjai visszakeresték önnön életüket a szellem, az alkotás és a zsenialitás problémáinak centrumba helye-zésével (Nietzsche, Marx, Baudelaire, Kierkegaard, Dosztojevszkij . . . Hamann, Baader . . . Bergyajev, Weininger, Ebner, Buber, Rosenzweig, Rosenstock . . . és a magyar platonizmus: Ady, Schmitt Jenő Henrik, Szabó Dezső, Fülep Lajos,

Lukács György, Németh László, Illyés Gyula, Zalai Béla, Vajda Lajos, Zilahy Lajos, Fodor József, Karácsony Sándor, Kerényi Károly, Hamvas Béla, Szentkuthy Miklós, Molnár Antal, Palágyi Menyhért, Pikler Gyula.)

A hétfázisú termelés-koncepció differenciálása, konkrét árnyalatokig való kiépítése mellett a termelés alig áttekinthető gazdagságának a hétfázisú koncepción túlmenő *leegyszerűsítéséig kell eljutnunk*. A leegyszerűsítés végső foka: a három fázis!

1. közvetlen fogyasztási cikkek (tárgyi és személyi szolgálatok) termelése; 2. közvetett fogyasztási cikkek (tárgyi és személyi szolgálatok) termelése; 3. szellem és természet, alany és tárgy eredendő kapcsolata és ellentmondása.

A tehetségek nemzeti és nemzetközi szelekcióját említettük előbb, mint a kiterjesztett reprodukció egyik alapproblémáját. Ez az egyetemes szelekció a következő hármas tagoltságban mint pedagógiai probléma is felfogható:

1. nevelés mint ismeretközlés, életformatovábbítás, karakteralakítás és végső utalások a kibontakozó szellemi produktivitás belső és külső kapcsolódására a szent hagyománnyal;

2. a nevelők nevelése;

3. önnevelés — *lelkiismeret!*

Az önnevelés valósága és követelménye nélkül a nevelők nevelése és rajtuk keresztül minden nevelés (lásd Marxot) — csak a neveletlenek által volna lehetséges. Nem egészen ismeretlen variáció. A pedagógia e három fokának tudomásulvétele kultúrateremtő, formáló erő. (A megismerés kontrollja stb!).

Az önnevelés valósága és követelménye: a lelkiismeret. Tehát a háromfokú nevelés harmadik foka egybeesik azzal a szellemi realitással, amivel a háromfázisú termeléseképlet harmadik fokát határoztuk meg: „szellem és természet, alany és tárgy eredendő kapcsolatával és ellentmondásával.” Ez a meghatározás más cél szolgálatára készült, de a problémák eredendő *konvergenciája* folytán ezek a meghatározások helyettesíthetők egymással, ami a kialakuló elgondolások kontrolljaként is szolgál. A mértékek és normák sokszerűek, egymást helyettesíthetik, de egymást nem teszik feleslegessé. („Vezess, vagy kövess”. „A semlegesség hazugsága”. „Der Mörder von Anfang”. „Mérni és mérhetővé tenni”. „Alkalmazás önmagára”).

*

Mai történelmi létünk megértését csak a kereszténység előtörténetével való összehasonlításból nyerhetjük. Európa és a kiterjesztett Európa (Amerika, Oroszország, Törökország, Iszlám, Japán...) erejét a kereszténység zsidó-görög távlatából nyerte. A kereszténység zsidó-görög távlata a *Biblia*.

Egy sajátos geopolitika: a Föld gazdasági és politikai erőmegoszlása egyenesen arányos azzal a mértékkel, ahogyan az egyes nemzetek a bibliával állnak és annak kisugárzásával magukat azonosították. (A modern ateizmus „felháborodás-pesszimizmusával” (Nietzsche) ehhez a kisugárzáshoz tartozik maga is!)

A *pogányság* a legszélesebben értelmezett ókortól napjainkig a szellem elsőbbségét a hétköznapi munkájával szemben csak a munka megvetésével tudta kifejezni. A munka megvetése a hellénizmus, a görög-kereszténység és a zsidóság katasztrófájában bontakozott ki. A munka megvetése a *spirituális antiszemizmus függvénye* (Dingler, Tábor).

A mai helyzethez: növekedni fog az érdeklődés a termelés és elosztás elvi kérdései iránt. Amerika adott helyzetének erősödésével a gazdaságtechnikai és politikai koncentráció fokozottabb tempója várható. Növekedő lehetőségek produktív intellektuelek felszívására. Kvalifikált munkaerők fokozódó hiánya. Új termelésformáló célkitűzések. Szükségletek alakítása! Fogyasztói kamarák közössége és alkotmánya! Humanista és kísérleti közgazdaságtan! ... *Demokrácia, tervszerűség és a szabadság kezdeményezése — különben megoldhatatlan problémák!*

Optálás szükségessége a szocializmus mellett. Csak lényegében és nem részleteiben. Mert nincs *egy szocializmus*, hanem csak a részben egymást kizáró, részben egymással szinkretisztikusan keveredő szocializmusok vannak. Talán kisebb mértékben, de lényegében a szocializmusra is érvényes, amit a hitközösségekre, egyházakra és szektákra mondtunk: képtelenek a valódi küzdelemre és a valódi egyesülésre is. Eredmény: eretnekségek szinkretizmusa. Valóságban és szocializmusban.

Mi adja a modern szocializmus súlyát a modern felekezetiességgel szemben:

1. a konkrét közösségi gondolat megújulása, a közösségi-Te gondolatának úttörése Feuerbachnál és Marxnál és általában az ezoterikus szocializmusban: a mozgalomban és elméletben;

2. a közgazdaságtan és polgárság transzcendentális és egzisztenciális kritikája Marxnál: „*Zur Kritik der politischen Ökonomie*”;

3. a nyomorgó tömegek passzív szenvedése és az emberiség egyetemes hagyományával kontaktust kereső harcosszocialista elitek *önkéntes szenvedésvállalása*;

4. kapcsolata a munka újjászületésével, újabb és újabb tíz-, majd százmilliók felszívódása az ipari munka szervezetébe, a munka-tisztelet, technokrata célkitűzések, a kézművesség és a természettudományok új pythagoréizmusa, megújult érdeklődés az emberi közösség kezdetei iránt;

5. kísérlet egyetemes érték- és értéktöbblet-elmélet elmélyítésére olyan erővel, amihez fogható csak Nietzschénél találunk. Az érték- és értéktöbblet-elméletek hiányosságai, sőt világnézeti mammonisztikus-materialisztikus elkötelezettségei is csak másodsorban jönnek tekintetbe a tény mellett, hogy a szocializmus érték- és értéktöbblet-elmélete helyébe — bizonyos és fontos tekintetben még Nietzschét sem véve ki — mindmáig nem került egy olyan elgondolás, amely kísérletet tett volna az igazságos jövedelemelosztás elveinek meghatározására;

6. az eredeti, harcosszocializmus egységes világnézeti állásfoglalás- és értékelés-követelése!

A mai szocializmusban mind jobban elhalványulnak, illetve háttérbe szorúlnak ezek az éltető motívumok. A szocializmus a készből él! Terjeszkedésének értelme részben ebben, részben riválisainak gyengeségében rejlik! Éppen ezért ez a terjeszkedés nem téveszthet meg bennünket a tekintetben, hogy a szocializmus mint önálló szellemi és társadalmi áramlat az önfeladás és a megújulás kettős problémája előtt áll!

Dönteni kell a szocializmus mellett, hogy mindezekre az értékekre rámutathassunk és hogy a szocialista életforma gyökereit visszakövethessük és *viszszavezethessük eredetéig — a biblikus világfelfogásig!*

A bibliától a bibliáig, kísérletünk a szellemi, társadalmi és anyagi problémák belső összefüggésének felvázolására lezárult. Hogy ezek az összefüggések meg-

vannak — nem új gondolat. De régen volt utoljára, mikor konkrét kísérletet tettek felvázolásukra. Mint világhelyzetelemzés, mint lelkiismeretünk, erőfeszítéseink és cselekedeteink normája és térképe, nem támaszkodhatott elődök rokon javaslataira, mint mintaképekre. Ezért ez a vázlagszerűség lényegéhez tartozik *annak az egységnek, aminek szolgálatában áll!* Kísérletünk bírálataként fogadjuk el belső összefüggések sűrűbb felfedését és a végső *egység erőteljesebb megmutatását!*

(1941—43)